

Fågellivet i Surahammars kommun 1998

Text och teckningar: Sören Larsson

Här kommer en ny sammanställning av fågellivet i Surahammars kommun, avseende år 1998. Denna sammanställning liksom de tidigare årens, bekräftar att de människor som är natur- och fågelintresserade har goda skäl att förlägga sin fritid i Surahammars kommuns marker. Det är i första hand Gnienområdet som drar besökare men flera andra områden får nu också besök.

Under 1998 har det rapporterats iakttagelser av 219 olika fågelarter i Surahammars kommun, det största antalet under 1990-talet och därmed också det största antalet någonsin. Anledningen står främst att finna i restaurering av några våtmarksområden, ökad kunskap samt större antal "fälttimmar" än tidigare. Nämnvärt är att det t o m 1998 iakttagits 252 fågelarter i Surahammars kommun, det sätter resultatet för 1998 i ett tydligare perspektiv.

Att göra en sådan här årsammanställning är en grannliga uppgift och för att lättare förstå årets resultat tvingas man gå tillbaka ett antal år att jämföra med. I denna rapport har oftast 1990-talet använts att jobba med. Av detta framgår att när någon nu saknar sina iakttagelser i denna rapport, är dessa mycket välkomna även i efterhand. De kan nämligen komma att vara värdefulla i framtida bedömningar av fågellivet i Surahammars kommun.

Alla som sänt in sina fågelrakttagelser och därmed gjort denna sammanställning möjlig, tackas härmed. Samtliga finns omnämnda i signaturlistan.

I många fall finns flera observatörer för de olika fågelfynden, här har vi valt att oftast ange endast en observatör och då den som gjort upptäckten.

Vädret 1998

Vädersituationen har stor betydelse för fågellivet, här ges en grov redovisning av årets väder. Speciella vädersystem som tydligt påverkat vissa fågelarters uppträdande finns redovisade i samband med dessa.

Vinter: Det var mildt, grått och regnigt första halvan av januari. Årets första soldag var den 18e. Därefter strömmade nordvindar ner över landet och vi fick lite vinterlikt med kyla och lite snö. Den 29e var det -20 på morgonen. Kylan höll i sig till mitten av februari även om tillfälliga tödagar gjorde att snön försvann innan dess. Från mitten av februari blåste syd- västvindar och den 21a kom de första vårfågeln. Det var sedan "vårväder" månaden ut.

Våren: Våren började med vinterväder, redan 1/3 hälskade nordvindar och sedan kom snön. Perioden fram till mitten av mars var den mest vinterlika på hela

året. Den 15e gjorde våren en ny men svag framstöt. Den 29e var första natten under året med plusgrader och det blåste s-vindar och fågelsträcken svepte upp över trakten. Efter någon dag hälskade åter N-vindar, ömsom snöade det, ömsom regnade det. Denna vädertyp höll i sig fram till 21/4. Det blev då varmare, blåste SE-vindar och var upp till +15 på dagen. Det blev också en torrare vädertyp. Värmen låg kvar in i maj månad men det regnade ofta och mycket, med stora översvämningar som följd. Från den 20e blev det åter kyligt, med kraftig nattfrost flera nätter och mycket nederbörd.

Sommar: I skiftet maj-juni fick vi några somnardagar men därefter var det mest ett bedrövligt väder med regn eller regnskurar varje dag fram till 28/6. Då fick vi åter sommarväder, men blott för en vecka. Juli blev mycket våderväxlande med enstaka dagar med sommarväder och däremellan dagar med kraftig regn. Även augusti blev solfattig med kraftiga regn

t.ex. 22a och 23e. Därefter inträdde en kyligare vädertyp med nordvindar.

Höst: September gav en bättre och torrare vädertyp. Det blåste mestadels från E eller SE och var ovanligt varmt. Dagar med vackert väder var fina rovfågel- och trandagar. Det övervägande fina höstvädret höll i sig fram till 6/10. Nordvindar började åter dominera, det blev kallt och nederbördsrikt. Från början av november var det minusgrader även hela dagarna. Från den 2a låg 1 dm snö i markerna. Den 4e var Högbyggen islagd och från den 14e Glåpen. Snötäcket spåddes på lite undan för undan för att nå sitt maximum den 4/12. Hela landskapet var då mer vinterlikt än det varit under hela 1990-talet. Träden dignade av snö och plogkanterna var meterhöga, det var vackert. Vinterhöll dock inte i sig länge, tödagar lärde mer på snön än vad nya snöväder tillförde. Vid jul- och nyårshelgen var landskapet åter i stort sett snöfritt, det var grått och det var trist väder med temperaturen vajande kring nollstrecket.

Artlista

Smålom

Endast 3 fynd under året. 1 ex flygande över Avlångensjöarna den 21/6 samt två fynd under höstflyttningen av ensam- ma fåglar. 1 ex över Gnien 3/9 samt 1 ex över Turkeysjön 16/9 (RLK).

Ännu inte någon påträffad häckning i kommunens skogstjärnar. I grannkommunerna Fagersta och Skinnkatteberg häckar arten med några par. Misstanke finns att våra lämpliga tjärnar ligger för

avsides från stora fiskevatten, samt att lämpliga häckningsöar saknas.

Storlom

Årets första storlom sågs redan 4/4 vid Glåpen och årets senaste den 20/9 vid Gnien (SLN). Under vårrastningen i slutet av april sågs som mest 6 ex i såväl Glåpen (MLD) som Sörsjön (RLK). I år riktades ett större intresse mot storlommens häcknings-

framgång i våra sjöar. Från 11 sjöar finns uppgifter om lommar under häckningstid men vid endast 3 sjöar fick lommarna fram flygga ungar. Två ungar i vardera St. Målsjön (SLN) och Gryten (IÅG) samt en unge i Fethjörken (RLK).

Smådopping

1 ex sågs och hördes i Turkiesjön 3-9/5 och 1 ex rastade i Felingen den 13/5 (RLK). Ett par häckade i Turkiesjön 1997 och Felingsjöarna är numera också lämpliga häckningsmiljöer för arten.

Skäggdopping

Årets första sågs vid Gnien 31/3 och den senaste vid Sörsjön 3/11 (RLK). Antalet par i sjöarna under häckningstid var: Gläpen 5 par, Östersjön och Virsbo 2 par, Västersjön, Sörsjön, Gnien, Djupen och Lilla Nadden 1 par. 14 kända par

resulterade i 6 st flygga ungar. Häckningsresultatet blev även i år dåligt för våra doppingar. Noterbart är att skäggdoppingen återkom som häckfågel i Djupen efter många års frånvaro.

Gråhakedopping

Dåligt väder med kalla nordvindar första veckan i maj, gjorde att ett "nedslag" av "gråhakar" inträffade i vår trakt. Något vi aldrig tidigare upplevt.

Den 2/5 rastade 4 st gråhakedoppingar i lä i Källmoraviken i Vågsjön. Samma dag låg 5 st "gråhakar" i en tät flock ute på Sörsjön och 1 ex i Gläpen (SLN). Den 5/5 låg 4 st i tät flock ute på Gläpen (MLL) och dagen efter 1 ex (RLK). Det här visar vilken tid på våren gråhakedoppingen sträcker nästan alltid helt obemärkt över vårt område.

För 4e året i rad låg en ensam gråhakedopping hela maj månad och fram till 7/6 i Djupen (SLN). Fågeln verkade ha en besvärlig tillvaro i sjön då den motades ständigt av det häckande skäggdoppingparet.

Svarthakedopping

Ingen häckning är känd. 1 par sågs i Näcksjön i maj (GLR, OLR). Näcksjön är sedan gammalt en känd häcklokal. I Djupen sågs 1 ex vid skrattnäskolonin den 17/5 till 31/5 (SLN, LEN) och i Felingen 1 par den 25/5 (KGJ). Båda lokalerna hyser lämplig häckmiljö för arten.

Under sträcktid sågs 2 ex rasta i Sörsjön 3/5 och 1 ex i Gläpen 5-7/5 (RLK).

Storskarv

Storskarven ökar i Sverige och det har varit förvånande att så få fynd gjorts genom åren. Kommer 1998 att bli trendbrottet. Alla ville vi nog vara med och uppleva jättefloken innehållande 70 st storskarvar som (MLL) såg sträcka över Virsbo 14/9. Eller 25+5 sträckande över Gnien samma dag (MLL, RLK), eller 8+10 sträckande över Gnien 23/9 (YPN). Dessutom föreligger några fynd av ensamma fåglar, ett värfynd och 8 höstfynd.

Rördrom

En hane hördes böla från Västersjöns vassar från 24/4 till 17/5 (YPN). En rördrom hördes sträcka över Skogsmuren på natten den 25/4 (MLL). Rördrom är fortfarande så sällsynt att den inte ses årligen i kommunen.

Häger

Årets första fynd var 1 ex vid Lissjö 27/2 och det senaste 1 ex sträckande över Ramnäs 8/11 (RLK). 5 par häckade i kolonin vid Lissjö. Ingen uppgift finns om ytterligare häckningar. Antalet rastande fåglar i våra sjöar under sensommaren kom aldrig upp i de stora antal som förekommit åren innan. Vid Högbybaden sågs som mest endast 5 hägrar den 5/8 (SLN).

Knölsvan

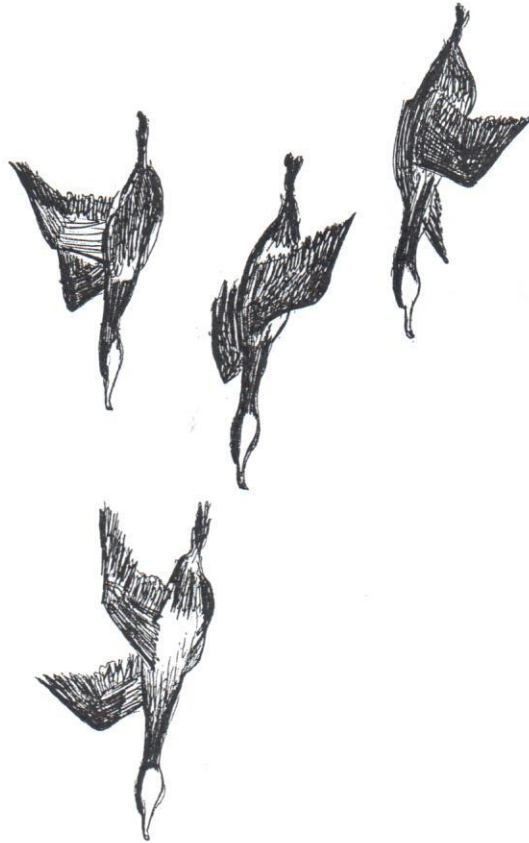
3 par häckade i kommunen. Ett par i Västersjön, kläckte fram 5 ungar, fyra av dem blev flygga (RLK, MLL). Ett par häckade i Sägendammen, svanarna ruvade länge men fick aldrig fram några ungar. Detsamma inträffade för det par som häckade i Lilla Nadden (SLN).

En familj med 4 ungar övervintrade i området mellan Heden och St. Nadden. Vid ett tillfälle sågs en havsörn upprepade gånger angripasvanfamiljen, vilka försvorade sig väl (SLN). Under hela december fanns änyo ett knölsvanpar utan ungar i samma område, redo för att testa en ny övervintring!

Mindre sångsvan

Den stora sångsvanräkningen som genomfördes i Mellansverige under våren och som vi deltog i, resulterade också i flera fynd än normalt av mindre sångsvan.

Redan 22/2 sågs 1 ex sträcka över Ramnäs (RLK). 26/2 rastade en gammal fågel bland sångsvanarna vid Fiskartorp (SLN). Dagen därpå rastade två gamla fåglar en kort stund i Gnien (RLK). Den 28/2 rastade två gamla fåglar vid Fiskartorp (SLN) och tre nya fåglar vid Gnien

Jätteflock med storskarv sågs i Virsbo

Två höstfynd gäller sträckande fåglar ingående i sädgåsflockar vid Gnien. 1 ex vardera 3/9 och 15/9 (RLK, MLI).

Antalet fynd av spetsbergsgås har ökat i trakten, detta överensstämmer också med uppträdandet i andra delar Mellansverige.

Bläsgås 29/3 sågs två gamla fåglar sträcka över Djupebo tillsammans med 8 grågäss (SLN). Dessutom föreligger tre fynd från Gnien av sträckande fåglar. 2 ex den 21/4, 1 ex den 26/4 samt 1 ex 14/9 (RLK).

Bläsgåsen är fortfarande sällsynt som uppträdande i Surahammars kommun.

Grågås 1997 genomfördes den första lyckade häckningen av grågås i Surahammars kommun. 1998 finns inte någon uppgift om lyckad häckning. Däremot sågs ruvande grågås vid Norssjön från 29/3 (RLK) samt vid Lisjöviken 1/5 (SLN). Vid Gnien hävdade 1 par häckningsrevir under mars månad (RLK) och likaså vid Djupen 25/4 (SLN). Allt tyder på att vi om några år har flera häckande par i våra sjöar.

Antalet fynd ökar och dessutom flockstorlekarna. Årets första grågäss sågs 21/2 (NAN). Största flocken under våren var 12 ex vid Gnien 30/3 (RLK). Under sommaren sågs som mest 8 ex vid Gnien 20/7 och under hösten hela 17 ex den 22-23/10 (RLK).

Kanadagås Varma sydvindar från mitten av februari förde upp kanadagäss tidigare än vanligt. 19/2 sågs 4 ex sträcka över Ramnäs. Den 22-23/2 skedde ett rejält inflöde av

”kanadensare” och vid Gnien rastade hela 60 ex den 23/2 (RLK).
Som mest rastade 356 ex vid Gnien under våren.
Även hösten/vintern -98 blev ganska mild med öppna vatten på några ställen. En följd av detta blev att hela 61 kanadagäss rastade vid Gnien den 30/12 (RLK).

Vitkindad gås 2 ex uppehöll sig på Lisjöängar från 12/4 till 20/4 (YPN, KGJ). Dessutom rastade 1 ex vid Högbymaden den 14/5 samt likaså 1 ex den 30/10 (RLK).

Arten häckar numera på flera platser i landet. Populationen blir allt större och att den ”vitkindade” kommer att infria våra förväntningar om att i en framtid bli häckfågeln i Surahammars kommun är inte längre en utopisk gissning.

Prutgås Friska vindar från nordost är ”prutgåsväder”. Den 20/9 och dagarna innan blåste det sådana vindar och en flock med 50 st prutgäss sågs sträcka över Gnien (RLK, MLI). Arten ses inte årligen i kommunen.

Gravand Den 18/4 rastade 1 ex i Gnien (MLI), den 9/5 sågs en hane rasta i Lisjöviken och den 16/9 rastade fyra ungfåglar i Högbymaden (RLK).

Detta är ovanligt många fynd av arten i Surahammars kommun. Tidigare har gravand iakttagits endast vid fem tillfällen. Även i andra delar av Mellansverige sågs flera gravänder än vanligt 1998.

rastningen över. Vid Gnien sågs bara småflockar på några tiotal rasta, förmodligen stordes gässen av de havsörnar som uppehöll sig vid Gnien. Höstträcket gick nästan obemärkt förbi.

Tundrasädgås Denna tidigare sällan uppmärksammade gås sågs i överraskande stort antal. 1/4 och 2/4 sågs 5 ex rasta i Högbymaden och från 1/4 till 6/4 sågs hela 18 ex rasta på Lisjöängar. Därefter fanns 2 ex på Lisjöängar under perioden 9-20/4 (RLK).

Att denna gås är svår att urskilja från sädgåsflockarna framgår med all tydlighet. Flera ”gässkådare” besökte Lisjöängar den aktuella perioden utan att lägga märke till tundrasädgässen eller också notera andra antal. Det blir intressant att följa tundrasädgässens uppträdande i våra marker kommande vårar.

Redan 22/2 sågs 1 ex sträcka över Ramnäs (RLK). Från 26/3 till 19/4 rastade 1 ex bland sädgässen på Lisjöängar (KGJ, MLI). Tillfälligt såg 2 ex den 2/4 (RLK), 4/4 (Hans Klinga) samt 12/4 (RLK). Vid Gnien sträckte 1 ex 21/4, 2+1 ex 22/4 och 1 ex 25/4 (RLK).

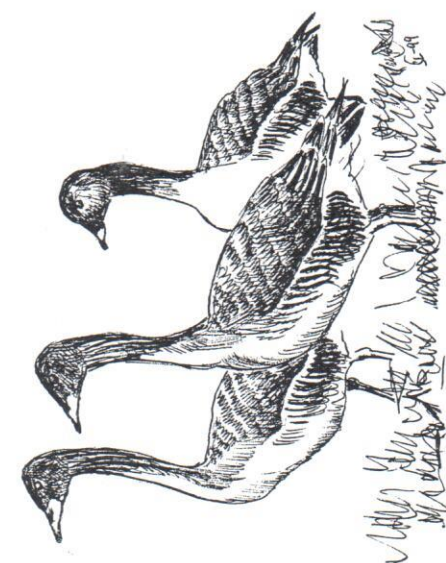
Spetsbergsgås

(IÅG, SLN). 15/3 dök åter två nya svanar upp, den ena rastade i Gnien och den andra i Magsjön (RLK), dessa var kvar ett par dagar. Den 30/3 rastade åter en fågel i Gnien och en i Norssjön (RLK), även dessa sträckte snart vidare. Slutligen sågs en gammal fågel i Gnien 5/5 (IÅG).

Minst 13 olika individer sågs under vårträcket. Nämnvärt är att samtliga var gamla utfärgade fåglar.

Sångsvan En utförlig redovisning finns i Naturklubbnytt nr 1 1999 sid. 22-28.

Sädgås De första gässen, 5 ex som rastade vid Gnien sågs redan 21/2 (NAN). Annars kom sädgåsvåren främst att handla om fåglar vid Lisjöängar. Dit anlände de första gässen först i slutet av mars och maximalt antal inträffade den 12/4 då 180 ex räknades in (JLG). En vecka senare var

Två sädgäss och en tundrasädgås

Blåsänd

Första fyndet för året, 2 ex i Gnien 2/4 och det senaste 2 ex samma lokal 30/10 (RLK).

Som mest rastade 76 ex i Gnien 21/4, 50 ex Lisjöängar 27/4, 18 ex Turkiesjön 27/4 (RLK). Under hösten är rastningen mindre framträdande med som mest 24 ex vid Gnien 21/9. I mitten på september sågs flera stora flockar med blåsänder sträcka över trakten.

Juni- och julfynd av blåsänder föreligger från Gnien, Felingen, Sågendammen och Djupen (RLK, SLN). Ingen häckning har rapporterats.

Snatterand

Antalet fynd av snatterand var flera än normalt. 16-17/4 rastade 1 par i Högbymaden (MLJ). Från 17/4 till 29/4 sågs snatteränder i Turkiesjön, som mest fanns 4 hanar och 3 honor i sjön den 20/4 (RLK). Den 28/6 och 7/8 sågs en ensam hona i Turkiesjön (RLK).

Arten har en allt starkare stam i östra målalområdet och det är inte omöjligt att snatteranden kan komma att häcka i vår kommun framöver.

Kricka

Som vanligt en imponerande rastning i Gnien/Högbymaden under vårsträcket. Årets första krickor sågs den 28/3. Största antalet räknades den 20/4 med hela 610 ex (RLK). Ännu fram till 8/5 fanns över 100 fåglar kvar i Gnien.

Lisjöängar den andra fina rastlokalen för krickor hyste det största antalet 260 ex, samma dag som vid Gnien.

Från höstflyttningen finns det bara uppgifter från Gnien. Redan i slutet på juli

fanns över 100 krickor i Högbymaden. Största antalet räknades den 26/9 med 250 ex (RLK).

Hur vanlig är krickan som häckfågel hos oss? Vid Högbymaden sågs 6 kullar under juni/juli.

Gräsänd

Som mest rastade 670 ex den 1/4 men ännu fram till mitten av april fanns i stort sett lika stort antal rastande gräsänder. Omkring den 20/4 sträckte änderna vidare.

Under hösten fanns som mest 520 gräsänder i Högbymaden (RLK). En del av dessa ändrar uppvisade andra karaktärer än vår vanliga gräsänds, såväl till form, storlek som färgsättning. Dessa stora ändrar kommer från utplanteringar och fungerar inte som våra naturliga gräsänder.

Stjärtand

Redan 5/4 rastade första stjärtanden i Gnien (RLK), den fågeln låg kvar fram till 15/4 (RLK). 1 par rastade den 21/4 och en ensam hane 24/4 (SLN). Vid Turkiesjön fanns 1 par den 15/4, 2 par den 20/4 och sedan åter 1 par fram till 26/4 (RLK). Ett fynd under våren vid Lisjöängar, 1 par 27/4. Intressant var den flock på 14 fåglar som sågs sträcka mot NNV vid Gnien den 26/4 (RLK).

Sällsynt är sena majfynd av stjärtand, 1 par sågs i Turkiesjön den 25/5 (KGJ).

Normalt är stjärtanden vanligare hos oss under höstflytten. Mycket stort antal fynd föreligger från hösten, nästan uteslutande från Gnien/Högbymaden. Hela augusti, september och fram till 20/10 sågs stjärtand i området, som mest rastade 7 ex den 24/9 (RLK). Sträckande flockar. Den 14/9 sågs 160 ex i en flock över Gnien, den

19/9 sågs en flock med 21 ex (MLJ) och den 5/10 en flock med 36 ex (RLK).

1998 tycks framstå som ett fint stjärtandår, anledningen står nog främst att finna i den utsökta miljö som skapats vid Högbymaden.

Årta

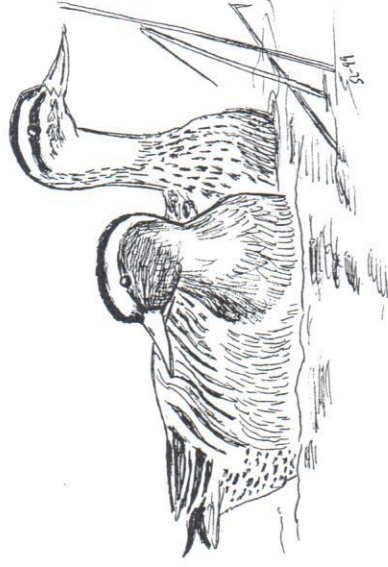
Årets första fynd, 1 par i Turkiesjön 21/4 (MLJ). Det kom att bli ett år med många fynd av årter där det roligaste var när en hona kom fram med 9 ungar på Högbymaden den 12/6 (RLK), 8 av ungarerna blev flygga. Dessförinnan hade årter setts i Högbymaden från den 8/5, som mest 3 hanar men aldrig mer än en hona. Märkligt är dock att en hona sågs fram till honan med ungarerna visade sig.

Vid Turkiesjön sågs ett par fram till 26/5, därefter sågs hanen fram till 7/6 (RLK). Vid Lisjöängar sågs 1 par mellan 30/4 och 7/5 (PJT). Vid Felingen fanns 1 par från den 6/5, den 21/5 var hanen ensam men den 2/6 var honan framme igen (SLN).

Årets sista årta sågs i Högbymaden 7/8 (KED).

Skedand

Första fyndet gjordes i Turkiesjön 17/4 (MLJ). Även när det gäller skedanden föreligger ett mycket stort antal fynd. En lyckad häckning är känd från Turkiesjön. Den 28/6 kom en hona fram med 7 ungar

Årter.

(RLK). Som mest sågs 3 hanar (15/5 och 7/6) och 2 honor (29/4) i sjön. Även här sågs en hona vid några tillfällen i juni.

Vid Lisjöängar fanns 2 par kvar fram till 9/5, då vattnet pumpades ur maden (RLK). Vid Högbymaden fanns som mest 3 hanar men aldrig mer än en hona. Honan försvann efter den 9/6 men dök upp igen den 1/7 utan ungar (RLK). Vid Felingen rastade 1 par tillfälligt den 2/5 (SLN).

Under sommaren sågs en hane rasta i Sågendammen 2/7 och 3/8 (RLK).

Hösten blev ovanligt "skedandrik" vid Högbymaden. Som mest rastade 13 skedänder den 7/8 och årets sista fynd gjordes den 9/10 (RLK).

Brunand

Endast sju fynd under året. 1 par i Turkiesjön 15/4 (RLK), 2 par i Gläpen och en hane i Gnien 24/4 (SLN), 1 par i Västersjön 27/4, hela 26 ex i St. Nadden 28/4 (RLK). Under hösten 8 ex i Högbymaden 3/10 (SLN) samt 3 ex i Sörsjön 20/10 (RLK).

Häckade i flera av våra sjöar för 35-40 år sedan, numera som synes iakttagen endast som ovanlig rastare under flyttningen. Notera att fåglarna inte rastade mer än en dag på lokalerna.

Vigg

En ung hane lyckades övervintra i Bruksdammen i Ramnäs (SLN). Första gången det inträffar på 1990-talet. Turkeysjön är traktens "viggsjö". Hela 7 ungfuglar sågs 13/7 och under maj månad sågs som mest 24 hanar och 10 honor i sjön (RLK). Kan Felingen också bli en "viggsjö"? Här finns inte någon uppgift om lyckad häckning men den 21/5 sågs 7 hanar och 3 honor i sjön (SLN). I Näcksjön sågs 10 hanar och 4 honor den 29/4 (RLK). Ingen häckning rapporterad. Vid Ulvramen sågs 3 par den 9/5 (SLN). Vilka flera tänkbara häckningssjöar finns i kommunen?

Bergand

En hona rastade i Högbyleden den 22/7 (RLK). Första julifyndet av bergand i Surahammars kommun.

Ejder

En hane rastade i Sörsjön 21/4 (MLJ).

Alfågel

1 par rastade i Sörsjön 19/5 (RLK) och 5 hanar rastade i Virsbojsjön 22/10 (RLK).

Sjöorre

Hela 19 fynd undervåren, vilket beror på vädersituationen i början av maj. Hårda motvindar tvingade ner sjöorreflockarna

att rasta i våra sjöar. Som vanligt var det tämligen små flockar vi såg i sjöarna t ex. 12 ex Östersjön 17/5 (RLK), 8 ex Gläpen 5/5, 7 ex Vågsjön 5/5 (SLN) och Sörsjön 2/5 (KLM), 6 ex Vågsjön 2/5 (SLN) och 5 ex i Gläpen 21/4 (MLJ). Första fyndet för året gjordes vid Gnien så tidigt som 15/4, då 1 par rastade i sjön (RLK).

Under höststräcket gjordes två fynd. 3 ex i Sörsjön 21/10 och hela 32 ex i Virsbojsjön dagen därpå (RLK).

Svärta

4 hanar och 3 honor rastade i Östersjön 5/5 (SLN, MLJ), dagen därpå sågs en hane i Gläpen (RLK). Ett höstfynd föreligger av 5 hanar som sträckte förbi Gnien 15/9 (RLK). Med dessa fynd har arten setts 7 ggr i kommunen under 1990-talet.

Knipa

Januarifynd finns av enstaka fåglar utefter hela Kolbäcksan. Säkraste vinterlokaler för arten i kommunen är Seglingsberg och nedanför Åliden i Ramnäs.

Under vårkastningen sågs som mest 57 ex i Gnien 31/3 (RLK) och i Västersjön 52 ex 21/4 (MLJ). Antalet samtidigt rastande knipor når aldrig upp i de stora antal som sågs på 1970-80-talen i t ex Gnien.

Salskrake

Stort antal fynd föreligger. Den 23/3 sågs första salskraken i Gnien (RLK) och den 1/5 vårens sista vid Gläpen (SLN). Gläpen är traktens bästa lokal om man vill se salskrake, den 5/4 sågs de första där och som mest sågs 11 ex den 23/4 (RLK). Vid Gnien sågs som mest 5 ex den 13/4, vid Sörsjön 5 ex den 15/4 (RLK), Västersjön

3 ex 15/4 och 19/4 (MLJ) och St. Nadden 3 ex 13/4 (RLK).

Under hösten gjordes 12 fynd, samtliga i oktober månad. Som mest 4 ex i Gläpen 21/10 (RLK). Senaste obs 24/10, 1 ex i Sörsjön (YPN) samt 1 ex i Gläpen (RLK).

Småskrake

Så tidigt som 7/4 sågs en hane i Östersjön (RLK), dessutom gjordes ytterligare 9 vårfynd samtliga inom mer normal tidsperiod (21/4 till 9/5). Nämnvärt är en flock på 15 ex i Sörsjön 2/5 (JLG).

Under hösten gjordes fyra fynd. 2 ex sträckte vid Gnien 14/9, 1 ex i Gläpen 6/10 (RLK). Därtill två ovanligt sena fynd, 1 par i Sörsjön 27/10 (LBH) och 3 ex i Gläpen 3/11 (RLK).

Storskrake

Vinterfynd av smärre sällskap föreligger från flera lokaler i Kolbäcksan. Vid Seglingsberg och vid Heden är lämpligast att leta storskrake under vinterperioden.

Ovanligt stora ansamlingar noterades under våren t ex 170 ex Västersjön den 15/4, 130 ex Östersjön 7/4, 115 ex Gläpen 16/4 (RLK).

En enda häckning har rapporterats, en hona med 7 ungar i Gnien 17/6 (RLK).

Det blev inte någon stor "storskrakehöst" i år, senast var nu 1992 vi fick uppleva detta. Som mest sågs 560 ex i Gläpen 22/10, 140 ex i Sörsjön 24/10 och 206 ex i Östersjön 6/11 (RLK).

Bivråk

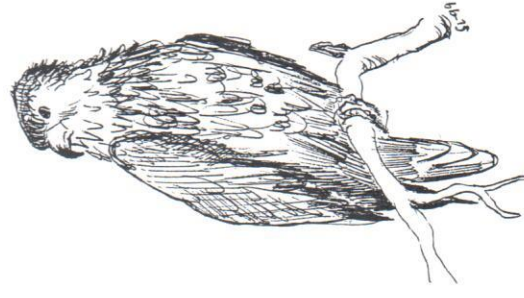
Hur många häckande par det finns i kommunen är fortfarande okänt. Bivråka-

ma är mycket rörliga och kan iakttas inom mycket stor radie från boplatsen. Vid 10 lokaler uppträdde bivråkar som om de häckade. Bland dessa finns då de sedan tidigare kända boplatserna vid Gnien, Västersjön, Furnäs och Gläpenbadet. I områdets kring Felingen, Svartmuren/Heden, Naddennäset, Fromtorpet, Björkudden/Färmanbo och vid Stingsberget fanns av allt att döma också bivråksbon (MLJ, RLK, SLN).

Årets första bivråk sågs redan 15/5, vilket är det tidigaste fyndet på 1990-talet. Årets senaste den 22/9, vilket är ovanligt sent.

Havsörn

Havsörn sågs i kommunen under alla månader utom december, fördelade på 60 observationer. När vi en höstdag 1967 såg

Ung havsörn, en allt vanligare syn i vår kommun.

den första havsörnen i trakten, kunde ingen drömma om att drygt 30 år senare kunna se havsörnen i Surahammars kommun året runt. En fantastisk utveckling av havsörnstammen.

Nämnvärt är 3 ex (två gamla fåglar samt en ungfågel) vid Gnien 26/8 samt förmodligen samma fåglar vid Turkiesjön dagen därpå (RLK). Likaså hela 4 st havsörnar på Västersjöns is den 16/11 (RLK).

Brun kärrhök

Även detta år häckade arten i kommunen. En häckning vid Gnien resulterade i två ungar (SLN) samt i en häckning vid Västersjön blev en unge flygg (MLJ). Dessutom gjorde 1 par häckningsförsök i Sörsjön, men misslyckades (YPN). Vid Gnien sågs ungarna ute första gången den 19/7 samt vid Västersjön först den 8/8.

Årets första brunhök sågs den 11/4 vid Lisjö (MLJ) och årets senaste en ungfågel vid Gnien den 3/10 (GLR, OLR).

Blå kärrhök

Stort antal fynd under året. 22 st vårfynd, ett sommarfynd samt hela 30 st höstfynd. Sommarfyndet utgörs av en hane på Storängen den 23/7 (PJT). Nämnvärt är hela 5 st sträckande blåhökar vid Gnien 14/9 (RLK).

Stäpphök

Den 19/9 sågs för första gången en stäpphök i Surahammars kommun. En ungfågel upptäcktes gå omkring på åkermarken norr om Högbyleden. Ca 25 minuter kunde stäpphöken studeras innan den lyfte. Den cirklade då snabbt upp på hög höjd och försvann mot SV (UCN).

Fyndet var ganska väntat med tanke på att antalet fynd av stäpphök har ökat i landet under de senaste åren.

Ängshök

Endast två fynd under året. Ett mycket tidigt fynd av en honfärgad fågel vid Gnien 26/4 (RLK) samt en hane vid samma lokal 10/5 (SLN).

Duvhök

Två häckningar rapporterade. Mycket tyder på att antalet häckande duvhök-spar har minskat i våra skogar. Vid de inventeringar vi genomförde 1978 påträffades 8 st boplatser.

Sparvhök

Hela 24 ex sträckande sparvhökar sågs vid Gnien 14/9 och 16 ex den 13/10 (RLK).

Ornvråk

Två februarifynd har rapporterats. 1 ex i Västsura 20/2 samt 1 ex Ståltorp 28/2 (RLK).

Anledning till dessa tidiga fynd är de varma sydvindarna som strömmade upp över landet vid den tidpunkten.

Ett fåtal häckningar har rapporterats. Dock en kull med 4 flygga ungar vid Kilbäcksen, 2 ungar vid en häckning i Trefaldighetsskogen samt 2 ungar hos paret vid Stormossen (SLN).

Årets senaste fynd gjordes av 2 ex vid Seglingsberg 18/11 (RLK).

Fjällvråk

1998 blev ett år med många fjällvråksfynd. En fjällvråk uppehöll sig på Storängen hela januari (SLN). Dessutom finns ett

februarifynd vid Gnien, flera mars- och aprilfynd, med det senaste vårfyndet 26/4 1 ex sträckt över Gnien (RLK).

Ovanligt tidigt var första höstfyndet, 1 ex vid Gnien 22/8 (MLJ). Bra sträckdag var den 13/10 med 43 ex inräknade över Gnien. Årets senaste fjällvråk sågs vid Olberga 19/11 (RLK).

Kungssörn

Endast 15 fynd under året, är ett lika nedslående resultat som året innan. Vad håller på att hända med denna mäktiga rovfågel?

Fynden gjordes i januari, februari, mars, oktober och november. Av dessa kan nämnas 2 ex vid Sägbergen 1/2 (KED) samt två tillsammans sträckande kungssörnar vid Glåpen 7/11 (SLN). För övrigt rörde fynden sig om ensamma fåglar.

Fiskguse

Årets första guse sågs vid Lisjö 4/4 och den senaste 23/10 vid Seglingsberg (RLK). Fiskgusar i våra trakter så sent på året som i oktober tyder på skadade eller sjuka fåglar. Endast tre häckningar har rapporterats.

Tornfalk

14 fynd under året, varav 4 vårfynd. Inget sommarfynd eller häckningsrapporterad från kommunen. En ungfågel såg på Lisjöängar 1/8 (SLN) samt vid Gnien 4/8 (RLK).

Den 18/9 sågs 4 ex sträcka vid Gnien (RLK).

Mycket lämpliga häckningsmiljöer för tornfalk finns i Surahammars kommun. Skulle vara ett spännande projekt att för-

söka få tornfalken att åter bli en årlig häckare i kommunen.

Stenfalk

1 fynd i mars, 21 st i april, 17 i september och 3 i oktober visar på ett utmärkt sätt stenfalkens uppträdande i vår trakt. Det är också de tidpunkter då största antal småfåglar passerar igenom. Det är främst vid Gnien och Lisjöängar det är lämpligast att spana efter stenfalken.

Lärkfalk

Årets första fynd först 17/5 vid Djupen (SLN) och det senaste 12/9 vid Gnien (RLK).

Intresset bland de fågelintresserade att följa skogens fågelfauna saknas och därför saknas också kunskap om antalet häckande par lärkfalk. Arten är dessutom svår att finna häckningsplatsen hos. Endast en trolig häckning har rapporterats från Åskbäcken, där en mattigande unge satt så sent som 22/8. Dessutom varnade en falk vid Vågsjön den 19/7 (SLN). Stort antal fynd under sommartid förekommer vid Gnien, Västersjön och andra sländrika marker.

Jaktfalk

Den 13/10 sågs en ungfågel jaga tofsvipor vid Gnien. Jaktfalken försvann mot Storängen och sågs ej mer (RLK). Detta är 4e fyndet någonsin i kommunen av denna vår största falk.

Pilgrimsfalk

Hela 17 fynd detta år av pilgrimsfalk i Surahammars kommun, det låter fantastiskt. Flera av fynden vid Gnien rör med all

Järpe

Antalet fynd minskar av den-
na lilla trevliga hönsfågel. 9 fynd är
allt som finns under hela året.

Orre

Orren var inventeringsart i Na-
turklubben under 1998. Uppgifter
finns från 17 spelplatser med sam-
manlagt 110 tuppar. Mer än 10
tuppar 4 lokaler, mer än 5 tuppar 6
lokaler samt 7 lokaler med färre än
5 tuppar (KED). Antalet stora spel-
har minskat under 1990-talet, för-
modligen beror det på en rad för-
sommrar med kyla och nederbörd.

Vaktel

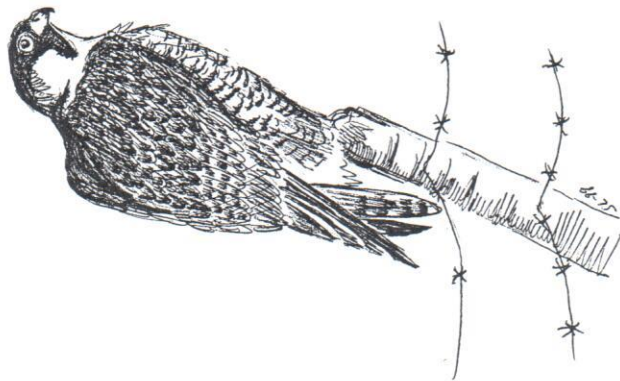
Vid 3 lokaler hördes spelande
vaktlar. Tillfälligt hördes en fågel
på Storången 30/5. Den 14/6 upp-
täcktes en spelande vaktel vid Fär-
mansbo, den hördes fram till 25/6
och flera fågelintresserade fick möjlighet
att lyssna på den (RLK). Tillfälligt hördes
också 1 ex vid Lisjöängar 20/6 (LHM).

Arten får anses vara mycket sällsynt i
vår trakt, under 1990-talet har vi haft be-
sök 1990, -92, -97 och -98.

Vattenrall

En doldis i våra vass- och starrområ-
den. Under våren/sommaren hördes spe-
lande fåglar vid Gläpen (2ex), Norrsjön,
Lisjövikens (3 ex), Turkiesjön, Stenramen,
Lönnrosjön, Sägendammen, Ö. Välen,
Magsjön och Högbyröden (RLK, IÅG,
APN, MLI, SLN).

Årets första fynd gjordes vid Gläpen
21/4 och det senaste vid Lisjövikens 3/10
(SLN).

Pilgrimsfalk hane, mång fynd gjordes 1998

sannolikhet samma fågel. Hur som helst
blev det många vackra synbilder med pil-
grimsfalk sittande bland vikor och spovar
på ångarna vid Gnien eller i häftiga jakter
efter starar, trastar och kråkfåglar.

Den 19/4 sågs en gammal hane vid
Gnien (SJO) och samma dag en gammal
hona vid Hästlösa (RLK), sedan sågs fal-
kar vid Gnien fram till 3/5.

26/6 jagade en 2-k hane vid Gnien
(SLN), förmodligen var det samma hane
som uppehöll sig i området fram till 22/7.
Den 1/8 var åter en gammal hane vid
Gnien (RLK), 6/8 sågs en gammal hane
vid Lisjövikens (JLG) och slutligen 1/9 en
gammal hane återigen vid Gnien (SLN).

Småfläckig sumphöna

En av årets stora fågelhändelser var
uppträdandet av småfläckiga sumphöns.
Sommarnätterna vid Turkiesjön och Dju-
pen bjöd på akustiska upplevelser av stora
mått. Redan 29/4 hördes 1 ex spela i
Turkiesjön. Sumphöns kunde därefter hö-
ras från sjöområdet fram till 20/6 och som
mest spelade hela 4 ex 8-9/5 (RLK). Vid
Djupen hördes första "småfläckiga" den
30/5 och som mest spelade hela 3 ex i sjön
den 19-21/6. Sista natten de hördes var 27/
6 (MLI, SLN).

Vid övriga lokaler satt ensamma fåg-
lar och visslade. Vid Östersjön hördes en
"småfläckig" endast en natt, 22/5 (T.Dahl-
gren). Likaså vid Bosjön 12/6 (RLK) och
Lisjö ängar 21/6 (T.Dahlgren). Vid Tippen
i Sura hördes en fågel under två nätter 21-
26/6 (IÅG, RLK). Vid Felingen hördes 1
ex mellan 1-5/6 (SOS). Vid Norrsjön
hördes 1 ex mellan 15-29/6 (SLN, RLK).
Vid Magsjömaden 27-30/6 (MLI) och slut-
ligen vid Gnien 8-18/7 (RLK).

Det är svårt att fastställa hur många
småfläckiga sumphöns som besökte sjö-
områdena i Surahammars kommun 1998,
då vi känner till att fåglarna kan flytta
mellan lokalerna. Vi vet att natten den 21/
6 fanns 7 spelande fåglar i kommunen.

Kornknarr

Årets första knarr hördes 5/6 vid Tur-
kie ängar och den senaste 18/7 vid Bast-
åsen (RLK). Mellan dessa datum hördes
som mest 3 ex vid Getängen 21-26/6 (IÅG,
MLI). 1 ex vid Lisjöängar 9-19/6 (SLN), 1
ex vid Tippen 6-7/6 (MLI), 1 ex i området
Storången/Bryggeriängen vid Gnien 12/6-
9/7 (SLN, RLK), 1 ex vid Bäckslett 12-

21/6 (RLK), 1 ex Hovgården 13-21/6
(YPN, RLK), 1 ex vid Fiskartorp 15/6
(RLK) och slutligen 1 ex vid Baståsen från
29/6 till 18/7 (MLI).

Bästa natten var den 21/6 då 6st korn-
knarr avlyssnades. Det är känt att de
spelande hanarna kan byta lokaler från en
natt till en annan, varför det i några fall kan
röra sig om samma fåglar. "Knarrarna" i
Olbergområdet t ex, rödde sig över stort
område. Anledningen är att grässlättern
påbörjas på vallarna och det gör miljön
olämplig för kornknarren och den flyttar
till ny plats.

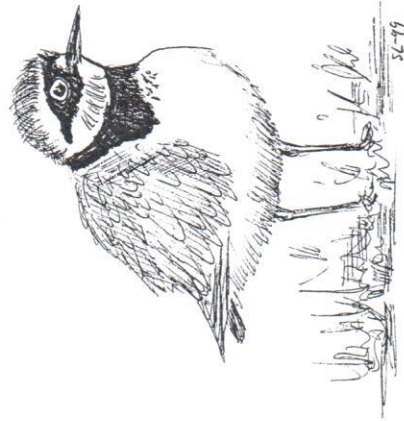
Kornknarren har knappast någon egen
bärande population i Sverige för tillfället,
utan det är inflyddet från de "knarrtäta"
områdena på andra sidan Östersjön som
idag gör det möjligt för oss att under
sommarnätterna lyssna på spelande korn-
knarrar i Surahammars kommun. Det finns
ett samband mellan friska sydvindar in
över Sverige i maj månad och uppträdan-
det av kornknarr i våra marker.

Rörhöna

Endast 3 fynd. 1 par i Turkiesjön 28/
5, 1 ex i Lönnrosjön 3/6 och åter 1 ex i
Turkiesjön 11/8 (RLK). Arten torde vara
vanligare än vad denna fyndbild visar.
Rörhönsen lever ett förvånansvärt undan-
skymt liv där det finns ensamma par.

Sothöna

Årets första sothöns sågs i Gnien 3/4
(RLK). Häckningar har rapporterats från
Turkiesjön 16 kullar, Sägendammen 3 kul-
lar (RLK), Djupen 7 kullar, Lönnrosjön 2
kullar (SLN).

Mindre strandpipare, numera karaktärsart vid Högbymaden.

22 flockar med sammanlagt 386 tranor sträckte söderut över Gnien (YPN, RLK) samt 14/9 då 10 flockar med 153 ex passerade Gnien (MLJ, RLK).

Strandskata

4 fynd under året. 2 ex rastade vid Östersjön 15/4 (MLJ), 1 ex vid Högbymaden 21/4 (SLN), åter 1 ex vid Östersjön 7/5 (YPN) samt en sydsträckande fågel över Rammås 22/7 (RLK).

Mindre strandpipare

Stort antal fynd under året. Första fyndet gjordes vid Östersjön 15/4 (MLJ) och årets sista sågs vid Gnien 29/8 (RLK).

Vid Högbymaden resulterade en häckning i 2 flygga ungar (SLN). Minst 3 par uppträdde som om de häckade/gjorde häckningsförsök vid lokalen (RLK). Dessutom fanns par vid andra lokaler som också indikerade häckning. 1 par vid Turkiesjön, 1 par vid Sägendammen, 1 par vid Hovgården samt 1 par vid Felingen (RLK, SLN, MLJ).

Större strandpipare

Första större strandpiparen sågs 27/4 vid Lisjöängar (RLK) och årets sista vid Högbymaden 25/9 (SLN). Under vårflyttningen gjordes ytterligare 5 majfynd och 3 junifynd, som mest 14 ex vid Högbymaden 1/6 (RLK).

Första sydsträckande fågeln sågs redan 7/7 och därefter sågs arten vid Högbymaden de flesta dagar under sensommar/höst. Maxsträcket för gamla fåglar verkar de inträffa i mitten av augusti, då rastade t ex 15 ex den 15/8. En månad senare kom

Aldrig tidigare har så många kustpiparfynd gjorts i kommunen något år. Redan 7/7 sågs 2 ex sträcka över Gnien (MLJ). Därefter gjordes ytterligare 4 juli-fynd bl. a. den 24/7 då fantastiska 430 ex fördelade i tre flockar sträckte över Gnien (JLG). Under augusti gjordes 20 fynd, bl. a. 18/8 då 160 ex fördelade på tre flockar sträckte över Gnien (RLK). Slutligen gjordes 4 fynd i september, det senaste 19/9 (MLJ).

Kustpiparflockar av den storlek (150+150+120 ex) som rapporterats den 24/7 och 110 ex den 18/8 är unikt. Se också myrspov den 24/7.

Tofsvipa

Redan 21/2 sågs vårens första vipor, 5 ex vid Gnien (NAN). Stora antal under vårrästringen var 154 ex vid Gnien 21/4, 113 ex vid Turkieängar 15/4 och 55 ex Lisjöängar 15/4 (RLK).

Räkning av ruvande honor vid Gnien den 9/5 blev 19 pågående häckningar (bl. a. 6 st i Högyområdet och 5 st Sätersängen). Översvämmingar, predation mm gjorde att många häckningar förstördes.

Övriga häckningar var 7 st vid Västsura (samtliga bon harvades bort, 8 st vid Ståltorp (7 bon harvades bort), 4 st på ängsmarken vid norra Västersjön, 2 st Lönnsbrosjön, 5 st Felingen, 5 st Näs, Virsbo-sjön, 10 st vid Lisjöängar, 1 st vid Haga (SLN), ca 10 st vid Turkiesjön, 1 st vid Nordanö, 1 st vid Näcksjön (RLK) samt 1 st vid Sörhagen (MLJ). Tofsvipan är polygam varför de häckningar som redovisas här är uppgifter på ruvande honor.

74 häckningar rapporterade.

Kustsnäppa

1/8 sträckte 3 ex över Gnien (MRG), därefter gjordes ytterligare 13 fynd under augusti, samtliga vid Gnien. Något liknande har aldrig noterats tidigare. De flesta sågs sträcka över mot SV, bl. a. 3 flockar innehållade 19+5+4 ex den 3/8 (RLK, SLN, MLJ) samt 5+14+9 ex den 4/8 (RLK). Rastande fåglar vid Högbymaden var 1 ex den 4/8 (RLK) samt 3 ex den 15-18/8 (KJN, MRG).

Sandlöpare

Den fantastiska vadar dagen 27/8 sågs också en ung sandlöpare rasta på Högbymaden (RLK). Det är andra fyndet i kommunen av denna vadare. Det första gjordes den 4/9 1985 vid St. Nadden där tre sandlöpare sågs springa omkring på en uppkommen sandbank i sjön.

Småsnäppa

Den 27/8 i riktigt busväder kom dom. Som mest rastade otroliga 163 st småsnäppor på Högbymaden. Därefter förekom stora antal rastare fram till 7/9, t ex 80 ex den 31/8, 90 ex den 28/8, 45 ex den 5/9 osv. Småsnäpperrästringen fortsatte fram

till 23/9 med mellan 5-10 ex under hela perioden. Även vid Västersjön sågs arten med 12 ex den 28/8 samt i Turkiesjön 2 ex den 21/9 (RLK). Detta massuppträdande av småsnäppor märktes över hela Mellansverige.

Innan "massuppträdandet" gjordes 3 fynd i juli vid Högbyheden, det första den 19/7 (JHM) och 10 fynd i augusti av enstaka eller små flockar.

Den 27 och 28/8 sågs stora antal (rekordantal) småsnäppor på flera håll i Mellansverige.

Mosnäppa

Stort antal fynd gjordes även av rastande mosnäppor detta år. Undervårsträcket finns arten rapporterad från 20 dagar. Första mosnäpporna (2 ex vid Lisjöängar) sågs den 7/5 (MLJ) och 1/6 sågs den senaste vid Högbyheden (MRG). Som mest sågs under perioden 20 ex den 21/5, 19 ex den 19/5 (SLN), 16 ex den 24/5 (RLK), allt vid Högbyheden.

Första "höstfyndet" var 1 ex 31/7 (MRG). Därefter är arten rapporterad från 23 dagar i augusti och 5 dagar i september. Det rörde sig oftast om enstaka fåglar, med som mest 8 ex 23/8, 6 ex 20 och 21/8 (MLJ, RLK). Förutom vid Högbyheden sågs 1 ex vid Felingen 7/8 (RLK).

Spovsnäppa

Även hos spovsnäppan var det något av ett rekorduppträdande. Rapporterad under 8 juli dagar, 13 augustidagar och 4 septemberdagar. Första fyndet var 7 ex rastande vid Högbyheden redan 7/7 (RLK). Därefter rastade 1-4 ex på maden

fram till den stora vadardagen 27/8. Då sågs 17 ungfåglar på maden, för att dagen därpå åter vara nere på 4 ex. Sista iakttagelsen gjordes 10/9 av en ensam ungfågel (RLK).

Kärnsnäppa

Ett vårfynd gjordes vid Lisjöängar 21/4 (MLJ). Det är 5:e vårfyndet av arten under 1990-talet. Tidiga fynd av kärnsnäppa som detta vid Lisjöängar tyder på att det kan vara fråga om den sydliga rasen. Denna ras häckar som närmast oss i en liten population i norra Uppland.

Den 7/7 inträffade en makalös vadarrastning på flera lokaler i Mellansverige. Vid Gnien sågs då bl. a. 150 kärnsnäppor på Säterängen (RLK, MLJ). Anledningen var att ett kraftigt regnområde hade parkerat sig över södra Sverige med gränsen i våra trakter. Över ett dygns kraftigt regn bromsade upp de sydsträckande vadarfågarna. När så regnet upphörde fanns fåglarna där (se också rödbena).

Under höstflytten uppträder kärnsnäppan betydligt vanligare. Första fyndet gjordes av 5 ex rastande på Högbyheden 27/6 (SLN). Kärnsnäppan har därefter setts under 13 juli dagar, 18 augustidagar och 21 septemberdagar. Största antalet noterades mellan 16-24/8 med som mest 39 ex den 22/8 (MLJ), det rörde sig då om enbart gamla fåglar. Ungfågeltoppen inträffade mellan 16-22/9, med som mest 16 ex under dessa dagar (RLK). Förutom vid Högbyheden sågs 1 ex vid Felingen 18/7 (SLN), 4 ex vid Västersjön 29/8 (MLJ), 7 ex vid Turkiesjön 21/9 och 9 ex vid en vattensamling på Turkie ängar 27/9 (RLK).

Myrsnäppa

3 ex rastade på Högbyheden 28 och 29/5 (RLK), samt 1 ex 30/5 och 1/6 (UCN, PJT).

Den första iakttagelsen av myrsnäppa i Surahammars kommun gjordes den 6/8 1992 vid Högbyheden. Därefter har det gjorts ytterligare 5 fynd innan årets. Anledningen står att finna i en hittills lyckad restaurering av Högbyheden.

Brushane

Mycket svag rastning under våren. Hösten blev inte stort bättre. Som mest sågs 70 ex på Säterängen/Gnien den 7/7 (busväder) (RLK). Årets sista brushanar sågs vid Högbyheden 28/9 (SLN).

Dvärgbeckasin

Två fynd under året. 1 ex spelade vid Felingen 6/5 (SLN) och 1 ex sågs på Sörbyängen/Gnien den 7/10 (RLK).

Artens uppträdande varierar mycket stort mellan åren.

Enkelbeckasin

Arten minskar i landet varför det finns anledning att fästa mer uppmärksamhet på den. Enkelbeckasinen fanns ju i stora antal vid alla våra våtmarker för 20-30 år sedan.

Under hösten rastar stora antal vid Högbyheden bl. a. ca 80 ex den 7/8 och 15/9 (RLK, MLJ). Dessutom sågs ca 100 ex på Säterängen 27/9 (RLK).

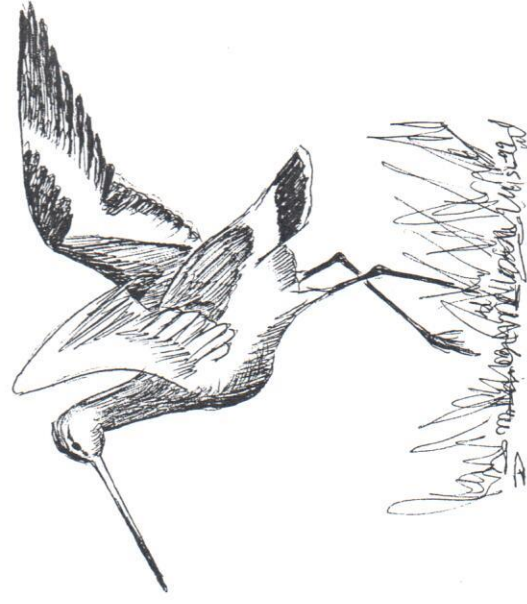
Morkulla

Årets första sågs vid Västersjön 29/3 (RLK).

Rödspov

Sex rödspovar rastade vid Högbyheden den 17/7 (JLG).

Rödspoven har därmed iakttagits 4 av åren på 1990-talet. Därtill är årets fynd det första någonsin under höstflytten och dessutom den största flock som någonsin setts här. Frågan är varifrån dessa rödspovar kan härstamma. Det finns inte så många rödspovar i världen norr om Surahammars kommun.

Ett spännande fynd av rödspov gjordes i år.

Myrspov

4 ex rastade vid översvämning på Storången den 7/7 (MLJ, RLK). Den 24/7 sträckte 580 ex fördelade på 6 flockar över Gnien (JHM), en fantastisk upplevelse, se också kustpipare denna dag. Det är naturligtvis det största antal som setts i trakten någon gång. Under augusti sågs myrspov 6 dagar, samtliga fynd vid Gnien. 42+31+8 ex den 3/8 (RLK, MLJ, SLN), 44+39 ex den 17/8 samt 18 ex 19/8 (RLK). Endast 1 ex rastade under två dagar 4-5/8 (SLN).

Orsaken till iakttagelsen av de stora myrspovsflockarna den 24/7 beror på den då aktuella vädersituationen. Ett kraftigt lågtryck passerade söder om oss mot Finland och orsakade dagsregn. Söder och öster om oss var regnet mycket kraftigt.

Småspov

Endast 3 värfynd. Första höstfyndet redan 1/7 vid Gnien (RLK). 7/7 (busväderdagen) sågs 13 ex vid Högbymden (MLJ) och 11 ex vid översvämning på Storången (RLK). Dessutom noterades arten under ytterligare 3 juldagar och 2 augustidagar, bl.a. 1 ex så sent som 27/8 (RLK). Samtliga fynd vid Gnien.

Storspov

Årets första sågs vid Gnien den 8/4. Stora flockar på nordsträck sågs mellan den 20-25/4. Största flocken med rastande fåglar var 72 ex vid Gnien 25/4 (RLK).

Konstaterade häckningar har rapporterats från Säterången, Gnien (SLN) samt från norra strandången vid Västersjön (RLK). Troliga häckningar har förekommit vid Turkie ångar, Magsjömden, myren väster Västersjön, Fiskartorsångar, Sörbyången, Gnien (SLN, RLK, MLJ).

Dessutom har revirhållande storspovar rapporterats från Alderudden, Sörsjön samt Stållorp (RLK).

9 par storspovar har rapporterats från Surahammars kommun 1998 och troligtvis nådde endast två ungar flygg ålder.

Svartsnäppa

Årets första 3 ex sågs vid Högbymden 26/4 (APN). Nordsträcket gick tämligen obemärkt förbi, som mest rastade 11 ex vid Högbymden 12/5 (RLK).

10/6 återkom första svartsnäpporna på sydsträck, 3 ex rastade på Högbymden (M. Magnusson). Även höstrastningen blev relativt svag med som mest 12 ex vid Felingen 27/6 samt 13 ex Högbymden 22/7 (RLK). Det man främst minns var den ungfågel som ensam stannade kvar på Högbymden från den 28/8 till 30/9 (SLN).

Rödbena

Stort antal fynd av rödbena i kommunen 1998. Den största händelsen inträffade tveklöst den 7/7 (busväderdagen, vadardagen) då 140 rödbenor rastade på Sörbyången, Gnien (RLK, MLJ, LEN), en magnifk fågelupplevelse. Förklaringen är att de blivit "nedtryckta" av busvädret men det visar också vad som passerar över vår trakt men som vanligtvis är svårt att registrera.

Årets första rödbena sågs 21/4 vid Lisjöångar (MLJ). Ingen häckning har konstaterats dock har revirhållande par rapporterats från Turkiesjön och Högbymden (RLK).

Höstflyttningen under juli och augusti kom att beröra våra trakter i större omfattning än tidigare. Förutom redan nämnda sågs 15 ex rasta på Storången 7/7 (MLJ),

45 ex vid Högbymden 8/7, 8 ex 7/8, 10 ex 20/8 osv. (RLK). Vid Turkiesjön 4 ex 8/7, 3 ex 20/7. Dessutom sågs också rödbena vid Felingen 23/7 (RLK). Årets sista sågs vid Högbymden 6 ex 22/8 (SLN).

Gluttsnäppa

Den veterligt första häckningen av gluttsnäppa i Surahammars kommun inträffade 1998. Häckningen genomfördes vid Felingen. 1 par varnade ivrigt vid lokalen mellan 21/5 och 2/6, därefter sågs bara en fågel som spelflög över området fram till 15/7 (SLN, RLK). Så sent som 25/7 såg en gammal fågel ivrigt varnande, med två små ungar (RLK).

Det var i övrigt ett bra "gluttsnäppear" hos oss. Första fågeln sågs 24/4 på Lisjöångar (MLJ) och Lisjöångar kom att bli den bästa lokalen för arten. Som mest sågs 51 ex i området 9/5 (RLK). Sydsträckets första fågel sågs vid Gnien 26/6 (SLN). Stora rastande antal var 20 ex 7/7, 30 ex 8/7, 14 ex 22/7, 16 ex 25/7, 23 ex på Storången 9/7, 10 ex vid Felingen 7/8 (RLK). Årets sista obs gjordes vid Gnien 1/9 (SLN).

Grönbena

Årets första grönbena sågs vid Gnien 24/4. Vårastningen blev ganska svag med som mest 150 ex vid Högbymden 13/5 (SLN) och 130 ex Lisjöångar 9/5 (RLK). Rastningen under sydsträcket blev också svag med som mest 65 ex vid Högbymden 18/7 och 16/8 (RLK, SLN).

Smalnäbbad simsnäppa

3 hanar och 1 hona rastade på Högbymden 2/6 (MLJ, KJN) samt 1 ex rastade i Sägendammen samma dag (RLK). Under

höststräcket sågs 3 ungfåglar rasta på Högbymden den 27/8 (MLJ, RLK).

Det är 6e året i rad som arten ses på Högbymden och det är första gången arten noteras i Sägendammen.

Dvärgmås

Redan 3/5 sågs en utfärgad fågel i Gnien (RLK). 11/5 uppehöll sig en 2-k fågel i Sörsjön (UCN). 20/5 en 2-k fågel i Gnien (JHM) och 25/5 sträckte 2 ex mot norr över Ramnäs (RLK). 30/5 rastade åter en utfärgad dvärgmås i Gnien (SLN). 3/6 fanns den gamla fågeln kvar och hade då sällskap av en yngre fågel (RLK). Från 4-8/6 fanns den yngre dvärgmåsen kvar vid Gnien (SLN, RLK).

24/6 sågs återigen en gammal fågel i Gnien. 20/8 fanns en gammal fågel i Glåpen (RLK). 4/9 rastade 3 ungfåglar i Gnien och hela 14 ungfåglar i Sörsjön. 14/9 sträckte 2+6 ungfåglar förbi Gnien (RLK) och 2 ungfåglar förbi Östersjön (MLJ). 20/9 passerade 5 ungfåglar vid Gnien, 24/9 2 ungfåglar (RLK) samt 26/9 3 ungfåglar vid Sörsjön (MLJ).

Rekordstort antal fynd av dvärgmås. Är dvärgmåsen på väg tillbaks som häckfågel. Såväl i Dalarna som Uppland häckade arten 1998.

Skattmås

Årets första skattmås sågs 24/3 i Ramnäs (GLR).

Turkiesjön, Djupen och Sägendammen är de tre lokaler vi har häckande skattmås vid. Flygga ungar sågs vid samtliga dessa lokaler. Antalet häckande par uppgick till 430 par i Turkiesjön och den 9/7 sågs ca 500 ungar i sjön (RLK). 200 par häckade i Djupen och 108 ungar sågs på

vanligaste ugglan i Surahammars kommun.

Kattuggla

Två häckningar rapporterade. 3 ungar vid Kungshammar i slutet av juni (RLK) samt 2 ungar i Lisjövången i början av september (SLN).

Slaguggla

Slaguggla har hörts ropa vid 3 lokaler i kommunen (RLK, MLI, KED). Samliga hördes under perioden mars-april. Man kan förvänta sig att slagugglan kommer att bli mer etablerad i vår kommun framöver. Arten har under en tid visat spridning söderut från sina häckningscentra i Dalarna, Gästrikland och norra Uppland.

Lappuggla

En häckning känd och den resulterade i en unge (SLN). Av hänsyn till ugglorna väljer vi att inte publicera lokalen.

Gök

Årets första gök hördes 8/5 vid Glåpen (SLN, GLN).

Vid en inventering som genomfördes vid 39 lokaler i kommunen den 31/5 mellan kl 20.00 och 21.00 hördes 40 ropande gökar (JÖG).

Berguv

Ropande berguv har hörts vid två lokaler under vårvintern. Dessutom föreligger en rapport om en häckning vid en av dessa lokaler, två ungar hördes mattigga där.

Fjälluggla

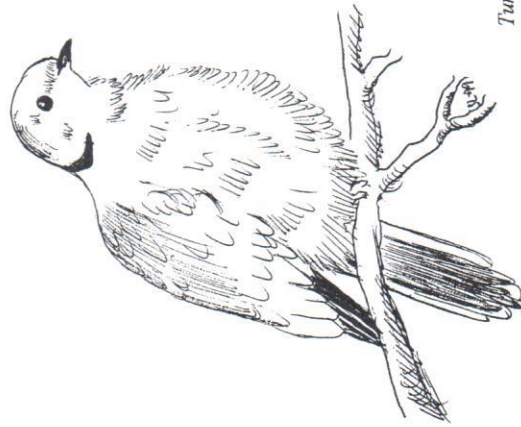
Ett av årets allra finaste fågelfynd i kommunen. I skymningen den 26/3 gjordes det tredje fyndet någonsin av en fjälluggla i Surahammars kommun. Mikael Leppälampi stannade kvar ute vid Lisjövången för att "lura skymning" där. Plötsligt satt hon där, på en halmbale ute på fälten, en honfågargad fjälluggla.

Senast en fjälluggla sågs här var den 14 april 1962 uppe vid Kolartorp, det var också en honfågargad fågel.

Sparvuggla

Endast en häckning rapporterad, en kull med 3 ungar i Fermansbo urskog (KED). Under våren hörd vid 12 lokaler. Under hösten påträffad vid 7 lokaler.

Ett mer aktivt sökande efter sparvuggla skulle visa att det förmodligen är den

Turkduva

Skräntärna

2 ex rastade och fiskade i Glåpen på kvällen den 25/6 (SLN). Det finns ett enda fynd tidigare av arten i kommunen under 1990-talet. 1 ex vid Gnien 23/7 1994.

Fisktärna

Årets första fynd, 1 ex vid Glåpen 25/4 (RLK). Rapporterad som häckande endast vid Sura bruksområde, där 8 par häckade (RLK).

Silvertärna

Senaste årens stora mängder med silvertärnor i våra sjöar under första halvan av maj kom av sig i år. Enstaka eller små flockar sågs i Sörsjön, Norrsjön, Glåpen, Gnien och Västersjön mellan den 4-15/5 (RLK, MLI, SLN).

24/7 sågs 2 ex sträcka mot söder vid Gnien (JHM) och 1/8 en ungfågel mot söder (RLK). Mycket ovanligt med höstfynd av arten i vår trakt.

Svarttärna

Ett av årets positiva fågelhändelser. Svarttärnorna återkom som häckfåglar i Gnien. 7 par häckade på kolvassöar utanför Tornudden vid Gnien (RLK). Endast 2 flygga ungar sågs (19/7 och 21/7), samtidigt fanns ännu 7 gamla fåglar kvar. 3 dagar senare var alla svarttärnor borta (SLN, RLK).

Flyttar svarttärnorna så fort ungarna kommit upp på vingarna?

Turkduva

1 ex sågs vid Holmtorpet, Lisjövången 19/5 (RLK). 5:e fyndet i kommunen under 1990-talet.

vattnet 4/7 (SLN). 230 par häckade i Sägendammen och 400 ungar sågs där 9/7 (RLK).

Antalet häckande par varierar stort mellan åren. 1998 häckade ca 860 par vilket är en ökning med hela 60% i förhållande till året innan.

Fiskmås

Tre vinterfynd föreligger. 1 ex i Ramnäs 19/2 (RLK), 1 ex vid Virsbo bruk 26/2 (MLJ), samt 3 ex St. Nadden den 19/12 (RLK). Dessa är de första vinterfynden av arten i kommunen under 1990-talet.

40 häckande par rapporterade bl.a. 13 par Vågsjön (SLN) och 7 par St. Målsjön (RLK).

Fortsätt rapportera häckande fiskmåsar, arten minskar och behöver följas upp.

Silltrut

Endast 3 fynd samtliga vid Gnien. 2 ex 3/5, 1 ex 29/5 och 1 ex 10/6 (RLK). Silltruten blir en allt ovanligare besökare. Junifyndet är veterligt det första någonsin i kommunen.

Gråtrut

Rapporterad som häckfågel vid endast 3 lokaler. Sörsjön (3 par), St. Morsjön (2 par) och St. Målsjön (2 par) (SLN).

Havstrut

1 februarifynd, 3 mars-, 3 april-, 1 juni-, 2 september- och 1 oktoberfynd (RLK, SLN).

Antalet fynd 1998 är något fler än tidigare år. Arten uppträder sällsynt i trakten men kan faktiskt ses när som helst under året.

Hornuggla

8 häckningar rapporterade, vilket tyder på god tillgång på smågnagare. Första ungar hördes 28/5 vilket betyder att uggorna bör ha påbörjat äggläggningen i början av april. Även de övriga kullarna hördes första gången i början av juni. Häcklokaler var belägna vid Farhällsberget, Haga, Getängen, Botvidstorp, Stormossen, Byggetorp, Turkieängar, Ävensfallet samt Ståltorp (MLL, SLN, RLK).

Jorduggla

Ett sommarfynd, vilket är mycket ovanligt. 1 ex sågs vid Lissjöängar 24/6 (LÅG). Fyndet är det 15:e i kommunen under 1990-talet.

Päruggla

8 häckningar i Naturklubbens holkar resulterade i 26 flygga ungar. En redovisning av pärluggleprojekt finns i Naturklubbensnytt nr 1 1999, sid. 29.

Nattskärva

Talhällarna kring Timmermossen kom att locka "nattskärskådare" som aldrig förr. Mellan den 28/5 till 30/6 spelade nattskärvar i området. Som mest hördes hela 7 ex spela den 26/6, under kvällen sågs också en flygande hona tätt följd av en hane (RLK). Nämnvärt är den stora variationen i antalet spelande fåglar mellan olika kvällar. Kan uppträdandet vid Timmermossen stärka den teori som finns om att nattskärorna samlas vissa kvällar och spelar "likt tjädtrar" på en lämplig arena?

Nattskärva har rapporterats från ytterligare 10 lokaler med 13 fåglar. Första

spelade fågeln hördes vid Timmermossen 28/5 (MLD) och den sista vid Römossen 4/7 (SLN, GLN).

Tornseglare

Den 8/8 sågs ca 1000 tornseglare vid Gnien (MLL, RLK).

Göktyta

Årets första sågs vid Gnien 3/5 (SLN). Ingen häckning finns rapporterad men under häckningstid finns fynd vid Djupebo och Seglingsberg. Ökad rapportering önskas kring denna art.

Gråspett

Arten ses allt oftare i kommunen och vi ser nu fram mot ett första häckningsfynd. Speciellt skogsområdena mellan Truksbo och Gläpen samt mellan Färmanbo och Fermansbo urskogen är intressant. 3 vinterfynd föreligger. En hane vid Ladängen 18/1 (SLN, GLN). En hona i trakten av Truksbo 27/1 (RLK) samt en ropande spett i samma område 22/2 (SLN).

Inget sommarfynd föreligger, däremot sågs vid flera tillfällen en hane utefter vägen mellan Kvarnfallet och Gläpen under perioden 16/8 till 25/9. Den 20/9 uppehöll sig två hanar där. Fågeln uppehöll sig vid vägkanten, troligtvis plockade de myror som det fanns rikligt med (SLN, RLK). Den 13/9 sågs en hona på grusvägen vid Hässjemossen mot Fermansbo urskogen (KED). I mitten av september sågs också en hona på grusvägen mellan Gnien naturreservat och Vattenverket vid Mag-sjömaden (CÖN). 30/9 sågs 1 ex vid Lilla Vallsjön (KED). 24/10 sågs en hona i Sjöehagen, Lissjö, 22/11 en hane vid Strutmossen och 29/12. 1 ex vid Korpfallsmos-

sen ovanför Felingen (RLK). Hela december fram till nyår uppehöll sig en hona alternativt vid fågelut-fodringar vid Kvarnfallet eller Gläpenbadet (JPN, I. Persson).

Gröngöling

Endast en häckning rapporterad. 1 par häckade i asp vid Norrängen, Djupebo (SLN).

Spillkråka

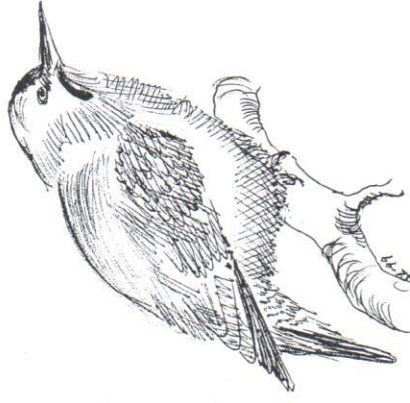
Även här föreligger rapport från endast en häckning. 1 par häckade i tall vid Norrängen, Djupebo (SLN). Trummande och ropande hanar under mars och april finns rapporterade från Björkkärret, Mötet, Ulvramens östra strandskog, Liarsbo, Flatsten, Sinåbben vid Gläpen, Norrsjölundan, Morsjöbrändan samt St. Gråsgården. Häckningsfynd efterlyses.

Mindre hackspett

Ett par häckade i en alm vid Hergården i Sura, så sent som 29/6 fanns ungar ännu kvar i bohålet (LÅG). 1 par med 3 ungar sågs vid Källberget i Sura 1/7 (MLD). Det kan inte uteslutas att det rör sig om samma familj. En kull sågs i Seglingsbergsparken den 9/7 (RLK). Flera fynd av gamla fåglar tidigare på säsongen i Seglingsberg stärker att fåglarna häckat någonstans i byn.

Dessutom finns vårfynd av trummande och ropande fåglar från Norrsjölundan (MLD), Gläpenbadet (SLN), St. Brotorp (IMC) samt Muren (RLK).

Under hösten gjordes 4 augusti-, 4 september-, 1 oktober- och 2 novemberfynd.

Gråspett.

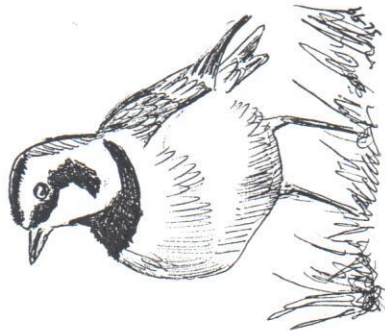
Tretåig hackspett

1 par häckade troligen i Fermansbo urskog, 2 ungar sågs 23/8. Två aprilfynd och ett majfynd från lokalen, stärker den misstanen. (KED). Dessutom gjordes följande höstfynd. 1 ex vid Lönnbromossen 3/10 (LEN), 1 ex Lomfjärn 10/8 (RLK), 1 ex Jan-Olsskogen 29/10 (TSD, RLK), 1 ex i Fermansbo urskog 4/11 (RLK) samt 1 ex vid Näcksjön i november (ARS).

Antalet fynd är flera än normalt och visar att de "tretåiga" rörde sig söderut genom landet denna höst.

Trädläarka

Antalet fynd av trädläarka ökar så sakteliga även i vår trakt nu. Sjungande fåglar hördes vid 7 olika lokaler (4 lokaler 1997) under våren och sommaren. Acktjärnsåsen, Lönnbrosjön, Ålunda, Ursjön, Lasse Linds äng, Källberget i Sura och vid St. Avlängen (RLK, SLN, MLD). Vid Sandtorp sågs 3 ex den 26/8 (RLK), vilket kan ha varit en ungvull. Lokaler där träd-

Berglärka

lärkorna hörts och iakttagits utgör i nära nog samtliga fall stora avverkningsytor med sparade fröträd.

Under sträcktid gjordes två vårfynd; 1 ex vid Lisjöängar 28/3 (MLJ) samt 1 ex vid Turkiesjön 15/4 (RLK). Även under hösten gjordes två sträckfynd, båda vid Gnien sent i september (RLK).

Sånglärka

Årets första lärkor noterades den 21/2. Vid Gnien sågs t ex 30-tal ex redan första dagen (NAN).

En stor flock ca 200 ex rastade på Storängen 5/4 (SLN).

Berglärka

En berglärka sågs vid Östersjöns strand mot Bruksområdet den 24/4 (RLK). Det är det 9:e fyndet av arten i Suraham-mars kommun och därtill ett ovanligt sent datum för berglärka hos oss.

Backsvala

Ingen häckning rapporterad. Årets första fynd gjordes vid Gläpen 9/5 (SLN).

Ladusvala

Årets första fynd gjordes vid Gnien 25/4. Stor ansamling, ca 500 ladusvalor sågs vid Gnien 18/8 (RLK).

Större piplärka

För första gången någonsin sågs denna långt österifrån kommande piplärka i kommunen. Det hände den 14/9. En ungfågelflock kom sträckande, lockande och landade vid stranden av Högbybaden framför Fågelskärladan. Där kunde den ses från och till under ca 45 minuter innan den försvann i vegetationen (RLK).

Fyndet var inte oväntat, då större piplärkan numera ses allt oftare i landet.

Rödstrupig piplärka

Hela 11 fynd gjordes under hösten mellan 28/8 till 27/9, de flesta vid Gnien (RLK, MLJ). Att så många fynd gjordes måste främst tillskrivas en god bevakning samt att det är "inne" att titta på piplärkor.

Skärpiplärka

2 ex sågs på stenarna i Braxenviken i Sörsjön den 19/4 (RLK). Det är första vårfyndet någonsin av arten i Suraham-mars kommun.

Gulärka

Årets första sågs vid Lisjöängar 1/5 (SLN). Häckningar rapporterade från Gnien (4 par), Turkiesjön (3 par) samt Lisjöängar (2 par).

Häckningar vid Turkiesjön och Lisjöängar är de första rapporterade och vid Gnien kan antalet påbörjade häckningar vara större, antalet baseras nämligen på de som hade ungar att mata i början av juli (SLN).

Sädesärta

Årets första sågs vid Lisjö den 1/4 (SLN).

Sidensvans

Hösten 1998 kom att bli en stor "sidensvanshöst" igen, dock inte som 1995. Främst vid Åliden i Ramnäs skedde en våldig ansamling, som mest ca 2000 sidensvans den 20/12. Redan den 6/11 innehöll flocken 400 fåglar och vid årets slut ca 500 fåglar (RLK). Från Virsbo finns som mest 100 rapporterade 28/11 (KGI) och från Sura 160 ex 23/12 (RLK).

Strömstare

Senaste vårfyndet är vid Forsen i Ramnäs, 1 ex 1/4 (SLN) och tidigaste höstfyndet så sent som 24/11 vid Sättern (MLJ). Största ansamling var 6 ex i Forsen 13/2 (RLK).

Gärdsmyg

Förmodligen har aldrig tidigare så många fynd gjorts av gärdsmyg i Suraham-mars kommun som 1998. 40 revirsjungande fåglar från 26 lokaler har rapporterats.

Även ett vinterfynd föreligger, 1 ex sågs vid Turkiesjön 12/12 (RLK).

Järnsparv

Tidigt vårfynd, 1 ex Åliden, Ramnäs vid fågelbord 26/3 (RLK).

Rödhake

Tidigt vårfynd, 1 ex Åliden 31/3 (RLK). Dessutom finns ett vinterfynd av 1 ex vid Källberget, Sura 20/12 (MLJ).

Näktergal

Första näktergalen hördes vid Tippen

17/5 (MLJ) och den senaste hördes vid Gnien 30/6 (RLK). Vid Tippen sjöng som mest 5 ex 28/5 (MLJ), vid Gnien som mest 3 ex mellan 5-11/6 (SLN, RLK), Västersjön 1 ex under perioden 28/5 till 15/6 (MLJ), Lisjövikens 1 ex 3-6/6 (SLN), Sura bruksområde 2 ex 29/5-22/6 (RLK) samt vid Framnäs 1 ex 21/6 (RLK).

Förekomsten av näktergal får anses som tämligen normal.

Blåhake

Inget vårfynd rapporterat. Däremot var det en bra blåhakehöst med många fynd på olika lokaler. Höstens första gjordes 20/8 på Åliden (RLK) och det senaste vid Lisjövikens 20/9. Vid Lisjövikens ringmärktes 52 blåhakar vilket är det största antalet under 1990-talet (SLN, GLN).

Svart rödstjärt

Två häckningar rapporterade på industriområdet vid Virsbo bruk. Som mest hördes hela 3 hanar sjunga 14/5 (MLJ). Även vid Sura bruk hördes en hane sjunga 6-9/6 (MLJ, RLK). Dessutom sågs en hane vid Lisjö gård 26/7 (JLG).

Det är andra året i följd som arten häckar vid Virsbo bruk.

Rödstjärt

7 häckningar rapporterade, alla utom en i pärluggleholkar. Antalet flygga ungar vid 5 lyckade häckningar var 33 st eller 6,6 ungar/häckning (SLN).

Stenskvätta

Årets första sågs vid Gnien 22/4 (RLK). Häckningar rapporterade från Morsjöbrändan (3 par), Gniengranen (1 par), Elingbo (2 par), Virsbo bruksområde

torpsviken (2 ex) samt Sörhagen (2 ex) (IÅG, MLI, RLK, SLN).

Arten kunde avlyssnas vid 14 lokaler under sommaren med ca 22 ex. Resultatet är i nivå med de tidigare åren på 1990-talet.

Flodsångare

Första fyndet gjordes vid Bolagssjön i Seglingsberg, där hördes en flodsångare från 9/6 till 25/6 (RLK). En enda natt, 10/6 hördes 1 ex vid Tippen (MLI). 19-23/6 sjöng 1 ex vid Lisjöviken (SLN) och 13-15/6 hördes 1 ex vid Hovgården (YPN).

Fyra fynd är ett gott resultat, speciellt också med tanke på det dåliga sommarvädret.

Sävsångare

Årets första hördes i Västersjön 5/5 (SLN). Vid Lisjöviken ringmärktes 124 sävsångare under perioden 26/7-2/9 (SLN).

Busksångare

Det var en fin naturupplevelse att under nätterna mellan 6-28/6, vid Sätten i Sura få lyssna till busksångaren. De högstammiga lövträden skapade ett akustiskt rum som gav busksångarens sång en än större effekt. Upptäckare av busksångaren var (MLI). Många fågelintresserade sökte området för att avnjuta denna skön-sjunga fågel.

Detta var 7:e fyndet någonsin av busksångare i kommunen. Senast hördes 1 ex några hundra meter längre norrut 2/6 1996.

Kärrsångare

1 ex hördes vid Hovgården 5-6/6 (RLK), 1 ex vid badplatsen, Västersjön 14/6 (MLI) samt 1 ex vid Lisjöviken 19-

(1 par) samt Tegmossen (1 par) (SLN, RLK, MLI).

Flera häckande par bör finnas, lämpliga miljöer är industriområden, kallyggen samt välbetade ängsmarker.

Björktrast

Den rika tillgången på rönnbär under hösten gjorde att väldiga ansamlingar noterades. T ex 2000 ex vid Gnien 2/11, 1500 ex på Åliden 14/10, 1000 ex vid Västersjön 9/10, 900 ex vid Turkiesjön 5/10 (RLK).

Rödvingetrast

Rönnbärstillgången lockade också till sig "rödvingar". T ex 400 ex på Åliden 14/10 och 220 ex samma lokal 28/10 (RLK). Så stora antal rastare under höststräcket har aldrig tidigare rapporterats i vår kommun.

Dubbeltrast

Revirsjungande eller varnande fåglar har rapporterats från 19 lokaler. Det är naturligtvis långt ifrån det verkliga antalet par som förekommer i kommunen. Det finns dock en tendens till att dubbeltrasten ökar i våra skogar. Här önskas en bättre bevakning.

Gräshoppsångare

Årets första hördes vid Lisjöviken, där hela 4 ex sjöng på kvällen den 20/5 (SLN). Under juni hördes gräshoppsångaren vid följande lokaler. Norrbjängan, Gnien (1 ex), Västersjön (1 ex), Tippen (2 ex), Lisjöängar (2 ex), Turkiesjön (1 ex), Haga (1 ex), Störängen (1 ex), Kilbäcken (1 ex), Framnäs (1 ex), Baståsen (1 ex), Getängen (3 ex), Hovgården (1 ex), Stäl-

Lövsångare

Årets första sågs vid Djupebo 25/4 (SLN). Vid Lisjöviken ringmärktes endast 119 lövsångare under perioden 26/7 till 20/9, resultatet är blott 1/3 av ett normalår. Lövsångaren torde haft ett katastrofår 1998, anledningen står främst att finna i den kyliga och blöta försommaren (SLN).

Grå flugsnappare

Årets första sågs vid Turkiesjön 9/5 (RLK).

Svartvit flugsnappare

Årets första sågs vid Djupebo 25/4 (SLN).

Mindre flugsnappare

Inventeringsart i Naturklubben 1998. Trots en stor arbetsinsats med besök i de flesta lämpliga områdena upptäcktes inte någon "mindre flug". Dock hördes en hane sjunga tillfälligt en tidig morgon vid Lönnbrosjön 27/5 (RLK).

Från vårt grannlandskap Uppland föreligger uppgifter om att antalet fynd av "mindre flugen" minskat där.

Skägges

21/4 samt 5/5 sågs 5 ex i Gläpen vid Baståsen (MLI). 3/10 ringmärktes 7 ex i Lisjöviken (SLN, GLN), 7/10 sågs 4 ex i Västersjön (YPN) och 9/10 8 ex (RLK). Vid Lisjöviken sågs 15 ex den 21/10 samt 9 ex den 28/10 (RLK).

Fynden vid Gläpen är intressant men vassarna vid sjön är troligtvis för små för att skägges skall skrida till häckning där.

Närmvärt är också att första fyndet av skägges i kommunen gjordes 6/10 1991

21/6 (SLN, T. Dahlgen). Vid Lisjöviken ringmärktes 2 ex den 9/8 (SLN, GLN).

Antalet fynd är i nivå med de föregående åren på 1990-talet. Jämför man antalet fynd i Surahammars kommun med omgivande trakter finner man att kärrsångaren är ovanligare hos oss än den borde vara.

Härmsångare

Åven härmsångaren är förvånansvärt ovanlig i Surahammars kommun. 1998 gjordes fynd av sjungande fåglar endast vid Forsen i Rammäs, Gläpenbadet, söder om Nybron, Åsenlund, Rammäs samt 2 ex i Seglingsberg och 2 ex vid Sura herrgård (SLN, MLI, LEN, MRG, RLK).

Grönsångare

Av rapporterna framgår att det varit ett mycket bra "grönsångarår". Den första grönsångaren hördes i Norrsjölunden den 1/5 (SLN). Den 6/6 hördes hela 11 st grönsångare utefter vägen mellan Västsura och Jobsbo (MLI). 7/6 hördes 6 ex i Skyttorps skogen, Myrskogen vid Gnien hördes 5 ex den 22/6 (SLN), Norrsjölunden 3 ex den 14/6 (MLI) och 3 ex även i Björkkärrskogen 7/6 (SLN).

Gransångare

Åtta vårfynd, samtliga under april. Det första 19/4 vid Bergbacken, Gnien (SLN). Första höstfyndet redan 5/9 då 1 ex ringmärktes i Lisjöviken (SLN, GLN) dessutom ytterligare 33 höstfynd, bl.a. ringmärktes 5 ex i Lisjöviken. Senaste fyndet gjordes 5/10 i Rammäs (RLK).

Det stora antalet fynd under hösten får tillskrivas de ostvindar som blåste en stor del av september.

Skägges

tydligt glesare population numera än under tidigare årtionden, dessutom varierar antalet fåglar i vår trakt stort mellan åren. 1998 verkar varit ett dåligt år, endast 8 häckningar är rapporterade. Av dessa var 5 häckningar vid öppna kulturmarker (Djupebo, Turkiesjön, Bovallen, Hästlösa, Högbyn) och övriga på hyggen. De rapporterade häckningarna är i samliga fall fynd av utflugna ungar i början på augusti. Misslyckade häckningar går spårlost förbi. Under juni sågs hanar (på insektsjakt) vid ytterligare 4 lokaler, samtliga hyggen. Här behövs bättre kunskap huruvida ensamma hanar i juni indikerar häckning eller ej? Vid endast en fastställd häckning (Djupebo) sågs ensam hane i juni.

Varfågel

Under vinter/vårperioden har 23 fynd rapporterats. De stora flertalet fynd har gjorts vid de sedan tidigare kända varfågellokalerna, Storängen, Gnien, Västersjön, Lisjöängar och Grindstugan. Vårens sista varfågel sågs vid Gnien 21/4 (MLJ).

Under höst/vinterperioden gjordes hela 37 fynd. Förklaringen står nog främst att finna i den rika tillgången på smågnagare. Den 27/9 sågs hösten första uppe vid Rövalls mossen (IÅG). De flesta fynden gjordes vid samma lokaler som vårlokalerna. Varför utnyttjar inte varfågeln de "sorkrika" stora hyggena på skogarna? Det saknas fynd eller är det så att fågelskådarna undviker att besöka dessa miljöer?

vid Västersjön. 1993 gjordes hela 8 fynd, 1996 1 fynd och 1997 1 fynd.

Stjårtmes

Ingen häckning rapporterad. Fördelningen av fynd månadsvis är: Januari 5, februari 1, mars 6, april 7, maj 3, september 4, oktober 13 och november 6 fynd. Fynd under senare halvan av april samt maj bör indikera att fåglarna häckar i närheten. Mer kunskap önskas kring artens häckningsbiologi.

Stora flockar. 18 ex vid Nystrand 2/3 (RLK) var den enda stora "vårflöken". Under hösten sågs t ex 20 ex vid Gläpbadet 8/10, 20 ex vid Farhällsberget, Lisjö 28/10 samt 18 ex vid Lisjöängar 17/11 (RLK).

Stjårtmesen ses betydligt oftare nu mera än under tidigare årtionden.

Törnskata

Årets första sågs vid Hovgården 17/5 (MLJ). Törnskatan förekommer i en be-

Nötkråka

6 januari fynd är flera än vanligt. Nötkråkor sågs vid Sägbergen (KED), Långdalen, Gläpbadet, Degran (SLN) samt vid Dalbacken (RLK). Ett februari (Sägbergen) och ett marsfynd (Lisjöängar) föreligger också (KED, MLJ).

Från början av augusti och hela september gjordes 24 fynd, främst då från Gnienområdet. Nämnvärt är en flock med 8 ex den 4/9 (RLK). Årets senaste sågs den 20/12 vid Skommartorp (RLK).

Tillgången på nötter i hasselbuskarna var mycket lokal, varför det stora antalet fynd snarare beror på hög fåltaktivitet hos rapportörerna.

Råka

Endast vårfynd har rapporterats, totalt 16 st och i samliga fall från Gnien eller Lisjöängar. Största antalet sågs redan 21/2 då 5 ex provianterade på Säterängen, Gnien (NAN), dagen därpå sågs 3 ex på ängarna (SLN) och den 23-24/4 sågs också 3 ex (RLK, SLN). Senaste fyndet gjordes 27/4 vid Gnien (RLK).

De båda fynden vid Lisjöängar var 1 ex vardera 17/3 och 20/4 (RLK, MLJ).

Korp

Ingen häckning rapporterad.

Stare

Ett vinterfynd, 1 ex vid Hopslagarvägen, Rammås 19/1 (GLR). "Vårens" första starar sågs 20/2 vid Västsura (RLK) samt 2 ex Åsenlund, Rammås 26/2 (LEN). Sent höstfynd är också nämnvärt, 6 ex Åliden 20/11 (RLK).

Vinterfynd av stare är mycket ovanligt, detta var det andra vinterfyndet under

1990-talet. Det första gjordes 19/2 1995 vid Gnien.

Bofink

Ett vinterfynd, 2 ex vid Muren 9/12 (RLK). Detta är 8e vinterfyndet under 1990-talet.

Bergfink

Två vinterfynd, 1 ex Målarbacken 18/2 (RLK) samt 1 ex Källberget, Sura 21/12 (MLJ). Vanligtvis ett fåtal vinterfynd varje år.

Stor ansamling av bergfink sågs vid Lisjöängar 27/4, flocken räknades till 2500 ex (RLK).

Steglits

Ingen häckning rapporterad, dock 1 ex med bomaterial i näbben vid kanalbanken, Sura 27/4 (MLJ). Revirsjungande fåglar i maj och juni fanns vid Forsen, Rammås (SLN) samt Seglingsbergsparken (RLK). Dessutom sågs gamla fåglar vid Annehill och Borgåsen (RLK).

Arten har ökat starkt i trakten och noterbart är följande flockar, 8 ex Sura järnvägsstation 8/1 (IÅG), 15 ex Slussen, Sura 8/2 (RLK), 11 ex Gniengranen 12/9 (SLN), 12 ex Sägendammen 5/10 (RLK) samt 8 ex Åsenlund, Rammås 11/3 (LEN).

Hämpling

Årets första hämpling sågs redan 29/3 vid Gnien (RLK).

Vinterhämpling

Ett februarifynd, 7 ex Västsura 14/2. Hela 12 aprilfynd bl.a. 75 ex på Lisjöängar 14/4 (RLK) och 43 ex vid Gnien 21/4 (SLN).

Under hösten/vintern gjordes 6 fynd. 2 ex Gläpen 5/10, 1 ex Ljåängar 6/10 och 30/10, 6 ex Surahammar 5/11, 3 ex Felling- en 15/11 (SOS) och 3 ex Ljåängar 20/12 (RLK).

Ett bra vinterhåmplingår, arten ses oftare i trakten nu än tidigare årtionden.

Gråsiska

Ett par sågs bland tallarna på en åkerholme vid Norrängen Djupebo den 23/5 (SLN). Då misstänkte omhåkningsförsök förelåg eftersökte siskorna senare men kunde inte återfinnas.

Relativt fåtalig under vårsträcket, största flocken var 100 ex vid Målarback- en 14/3 (RLK). Betydligt vanligare under hösten med många hundraflockar främst i oktober. T. ex 300 ex vid Gnien 19/10 och 200 ex på Åliden 30/12 (RLK).

Brunsiska

Mycket stort antal fynd föreligger från en fågelmatning på Åliden. Från 1/1 till 14/3 sågs brunsiskor nära nog dagligen. Som mest 8 ex mellan 6-9/1 (RLK). Vid en fågelmatning vid Målarbacken sågs 3 ex den 14/3 (RLK). Första höstfyndet gjordes vid Ljåviken där 4 ex ringmärktes 3/10 (SLN, GLN). Från 21/12 till året slut uppehöll sig åter brunsiskor vid fågelmatningen på Åliden, även nu som mest 7 ex den 30/12 (RLK). Även vid en fågelmatning på Blåbärsvägen i Sura sågs 4 ex 30/12 (MLL).

Brunsiskan verkar vara en given fågelbordsgäst, eller är det så att det är lättare att känna igen den i sådan miljö? Brunsiskans plötsliga uppdykande i våra marker för några år sedan är fortfarande

lite gåtfullt. Här saknas mycken kunskap ännu kring dessa bruna "gråsiskor".

Snösiska

Två januarifynd samt 7 februarifynd vid fågelmatningen på Åliden. Som mest 3 ex 26/2. Vid Målarbacken (fågelmatning) sågs 2 ex 14/3 (RLK).

Under hösten gjordes 3 fynd. 2 ex Ladängen 23/11, 1 ex Ljåviken 30/12 och 1 ex Åliden 30/12 (RLK).

Snösiskan har rapporterats varje år hitills på 1990-talet. Med tanke på den rikliga förekomsten av gråsiskor under hösten är det intressant att notera att snösiskan visade ett normalt uppträdande.

Bändelkorsnäbb

Ett värfynd av ett sträckande ex vid St. Morsjön 4/5 (SLN).

9/7 upptäcktes 4 ex varav två ungfåg- lar vid Naddtorpet (RLK). Det var början på en av 1998-års stora fågelhändelser i trakten, en "bändelkorsnäbbshöst" vi ald- rig tidigare skådat. Ytterligare 3 julifynd, 18 augusti- och 2 septemberfynd har rap- porterats. T. ex sågs 5+1 ex vid Ljåviken 9/8 (SLN), 5 ex vid Felingen 3/8 (RLK), 4 ex vid St. Avlängen 14/8 (MLL). I övrigt handlade det om 1-3 ex vid lokaler som Usträngsbo, Römossen, Dalbacken, Fer- mansbo urskog, Gläpenbadet, Sångkärrs- backen, Rökedalsmossen, Sandtorp och Virsbo bruk (MLL, RLK, KED, SLN).

Stora antal av bändelkorsnäbb (tro- ligtvis häckare) sågs under våren och för- sommaren i fjällnära skogar i främst Här- jedalen, Jämtland och det inre av Lapp- land. Det ligger nära till hands att misstän- ka att uppträdandet hos oss har ett sam- band med detta.

Rosenfink

14 fynd från 9 lokaler under året, samliga sjungande hanar. Årets förstasågs 17/5 vid Västersjön (MLL).

Tallbit

Med den rikliga tillgången på rönnbär under hösten visste vi att tallbitarna skulle dyka upp. 31/10 sågs den första (KED). Därefter gjordes 7 fynd under november och 11 fynd under december. 5/11 sågs 8 ex på Åliden, 17/11 uppehöll sig 27 hanar och 8 honor i rönnarna vid Ståltorp, 25/12 var det 18 ex på Åliden, 28/12 15 ex vid Långsjön samt 29/12 sågs 9 hanar och 3 honor vid Källmossen (RLK).

Detta var den 3:e stora invasionen av tallbit under 1990-talet, de tidigare inträffade 1992 och 1995.

Domherre

Stora flockar: 110 ex uppehöll sig vid linåker vid Muren, Virsbo 9/12 (RLK). Väterligt den största flock som setts i kom- munen någonsin. Även i övrigt har stora flockar rapporterats. 60 ex i Rammås 4/2 samt 45 ex vid Snickarbacken 16/11 (RLK).

Stenknäck

Fyra fynd under året. 1 ex i Sura 12/2 (IÅG), 1 ex Åsenlund, Rammås 20/4 (LEN), 1 ex sträck- te över Högbyvaden 11/7 (NAN) samt 1 ex i Seglingsberg 5/10 (RLK). Fortfarande ovanlig i vår kommun.

Lappsparv

En lappsparv hane uppehöll sig vid fågelmatningen på Åliden mellan 27/1 till 7/2 (RLK). Första vinterfyndet någonsin i kommunen.

Tre ovanligt tidiga aprilfynd förelig- ger. 1 ex vardera vid Ljåängar 9/4 (RLK), Gunnars ång vid Gnien 10/4 (SLN) och samma lokal 12/4 (RLK). Även tre höst- fynd finns. 1 ex vid Gnien 23/9, 3 ex på Säterängen, Gnien 27/9 (RLK) och 1 ex vid Ljåviken 28/9 (SLN).

Fortfarande mycket ovanlig fågelart i trakten, även om antalet fynd ökade i år.

Snösparv

200 ex sträckte över Storängen 3/4 (MLL). 70 ex vid Gnien 23/3 (RLK). Att uppleva de stora snösparvflockarna krä- ver mycket tur. Fåglaorna passerar mycket koncentrerat i tiden. Senaste snösparvarna på våren sågs 5/4 och tidigaste höstfyndet var 5/10 (RLK). Under hösten sågs ensta- ka fåglar endast under oktober.

Ortolansparv

1 ex sjöng vid Västersura 17/5 (MLL), likaså 1 ex vid Turkiesjön 7/6 (RLK).

Tallbit. Stor invasion under nov-dec 1998.

4 fynd under artens sydsträck har rapporterats. 2 ex vid Högbyn 27/8, 1 ex 2/9 (RLK, SLN), 1 ex 3/9 vid Storången (SLN) och likaså vid Högbyn (MLD).

Junifyndet är det första under 1990-talet, annars har det varit enstaka sjungande hanar i slutet på maj som iakttagits. 1987 häckade arten senast i kommunen

Videsparv

En hane rastade på udden vid Glåpenbadet 2/5 (SLN). Det är det andra vårfyndet någonsin i kommunen.

Under hösten gjordes hela 6 fynd. 1 ex ringmärktes i Ljöviken 2/9, 1 ex rastade söder om Byängsbacken vid Gnien 3/9 (SLN), 2 ex sågs vid Västersjön 5/9, 1 ex

på Åliden 7/9, 1 ex vid Sörby, Gnien 16/9 och ett mycket sent ex på Säterången, Gnien 27/9 (RLK).

De ovanligt många höstfynden kan beror på de friska ostvindarna som blåste under september.

Sävsparv

Årets första sågs vid Ljövångar 27/3 (RLK). Ett vinterfynd gjordes vid Tippen 23/12 av 1 ex (MLD). Detta är andra vinterfyndet av arten under 1990-talet, det första gjordes på Storången 12/2 1994. Vid Ljöviken ringmärktes 146 sävsparvar under perioden 26/7 till 3/10, vilket indikerar ett bra häckningsår för arten (SLN).

Utflykter

Natur och kultur i Gnarp.

Torsdagen den 6 maj var vi inbjudna av Hembygdsföreningen för att deltaga på en kulturvecka i Gnarp, Virsbo. Man hade ordnat olika aktiviteter under veckan, bl a fläskrökning, gamla hantverk, gammaldags maträtter mm. En kväll skulle det handla om natur.

Jag och Sören åkte till Gnarp där vi möttes av ett 20-tal förväntansfulla människor. Efter att ha berättat om fåglar så ring och utrustning gjorde vi en rundvandring i området. Vi ställde upp tubkikare så att alla fick möjlighet att se fåglar på nära håll. Bl a tittade och lyssnade vi på taltrast, rödvingetrast, lövsångare, rödhake och sävsparv. Promenaden avslutades med en liten växtstudie då vi tittade på tibast och blåsippan.

Seppo Ormiskangas

En ny art för Västmanland.

Höstens första möte, den 27 augusti, var förlagd till Skräddartorp i Virsbo. Vi hade bjudit in fjärl- och insektskännaren Hans Lindmark från Hallstahammar för att denna sensommarkväll lära oss mer om nattflygande insekter. Hans började med att berätta om flera fångstmetoder, olika o

arter fångas på olika sätt. Vi skulle använda oss av doftfällor och kvicksilverlampa.

Vi började med att placera ut doftfällorna innan det hade mörknat och kvicksilverlampa med lakan riggades upp. Där efter gick vi in för att ta lite fika och titta på olika slags litteratur. Doftfällorna visade sig inte alls fungera bra, vad det nu berodde på. Istället tittade vi på olika växter för att lära oss vilka fjärlslarver man kan hitta i dom. Växter som vi undersökte var stråtrata, rödklint och flockfibbla.

När det blivit riktigt mörkt tändes kvicksilverlampan. På det vita lakanet kunde vi snart se mängder av diverse bevingade varelser. Plötsligt såg Hans något som intresserade honom. Han var säker på att något ovanligt hade dykt upp. För att artbestämna den med säkerhet stoppades den i ett rör som vi sen tog med oss in. Enligt artbestämningslitteraturen visade det sig vara en liten måtarfjäl med det latinska namnet *Coenocalpe lupidata*, den har inget svenskt namn. Denna fjärl har en nordlig utbredning och är mycket ovanlig här. Det blev en ny art för Västmanland!

Seppo Ormiskangas